

1

Franz Schubert

— *Pianotrio in Es D897 'Notturmo'*

VAN DEZELFDE COMONIST

Pianotrio nr.2 in Es D929
Sonate in a voor cello en piano D821 Arpeggione
Strijkkwintet in C D956

IN DEZELFDE SFEER

Ludwig van Beethoven, Pianotrio nr.7 in Bes op.97 Aartshertogtrio
Felix Mendelssohn, Pianotrio nr.1 in d op.49
Wolfgang Amadeus Mozart, Pianotrio in E KV542

DIT HOOR JE

Dit unieke werkje voor pianotrio is vrij opgebouwd als een fantasie. Het lijkt bij momenten wel geschreven voor een duo, waarbij de twee strijkers (viool en cello) het opnemen tegen de piano. In de trage inleiding hoor je een zacht stijgend thema in de strijkers, dat door de piano met eenvoudige, gevoelige akkoorden wordt omlijst. Het middendeel is heel wat woeliger: hier ontspint zich een bewogen, opgewonden gesprek tussen drie evenwaardige partners; de piano zorgt daarbij voor overvloedige versieringen. Daarna keert het trage beginthema terug, zij het in een wat gewijzigde vorm, en dan volgt opnieuw het meer uitgesproken ritmisch gedeelte. Het stuk eindigt in dezelfde ingetogen sfeer als waarin het begon.

ACHTERGROND

Musicologen hebben lange tijd gedacht dat Schubert dit *Adagio D897* had opgevat als het trage deel voor zijn *Pianotrio in Bes D898*. Maar het was erg ongewoon voor Schubert om een deel van een groter werk helemaal uit te werken, om het dan uiteindelijk te vervangen door een totaal ander stuk. Als hij al ontvreden was over de uitwerking van een compositie, dan liet hij die meestal onvoltooid achter. In het beste geval bracht hij enkele kleine muzikale veranderingen aan in een fragment, maar hij behield de algemene opbouw van het gehele deel, zoals hij bijvoorbeeld deed met het trage deel van de *Pianosonate in G D894*; of hij liet een passage helemaal weg, zoals in het tweede van de drie pianostukken D946. Meer dan waarschijnlijk was dit *Adagio D897* een gelegenheidsstuk, zoals dat dan heet, en gaan we wellicht nooit achterhalen wat die 'gelegenheid' dan wel was.

OVER DE COMONIST

In zijn veel te korte leven – Schubert werd amper 31 jaar oud – schreef hij een ontzagwekkend oeuvre bij elkaar: o.a. negen symfonieën, meer dan zeshonderd liederen, vijftien strijkkwartetten, een prachtig strijkkwintet en twee pianotrio's. De *Notturmo* wordt in de concertzaal en op cd vaak samen met deze pianotrio's uitgevoerd. De titel van dit werk, *Notturmo*, komt trouwens niet van Schubert zelf. Het was de Oostenrijkse muziekuitgever en componist Anton Diabelli, die deze titel in 1846, bijna twintig jaar na het overlijden van de componist, boven de partituur van het pas uitgegeven muziekstuk plaatste. En al past die titel wel bij

het begin van het werk, toch lijkt hij wat minder geschikt bij de meer bewogen passage die verderop volgt.

WIST JE DAT...

... de *Notturmo* van Schubert jarenlang dienstdeed als begintune van de nachtprogramma's van *Musique 3?* Een mooie en slimme keuze van onze Franstalige collega's! [BT]

FRANZ SCHUBERT

BIOGRAFIE

- Was lid van de Wiener Sangerknaben
- Leefde in armoede, maar liet werkaanbiedingen aan zich voorbijgaan
- Zijn vader had negentien kinderen bij twee vrouwen
- Zijn stukken werden in zijn eigen tijd niet gewaardeerd, maar kenden een gigantische revival
- Stierf op jonge leeftijd aan tyfus
- In ruwweg dezelfde periode leefde in Dresden een andere componist met de naam Franz Schubert

FRANZ SCHUBERT

— *Pianotrio in Es D897 'Notturmo'*

DUUR 08'40"

FRANZ SCHUBERT

° 1797 - Wenen
 † 1828 - Wenen

Wolfgang Amadeus Mozart

— *Adagio uit Concerto in A voor klarinet en orkest KV622*

VAN DEZELFDE COMONIST

*Andante uit Concerto nr.21 in C voor piano en orkest KV467 'Elvira Madigan'**Klarinetkwintet in A KV581**Trio in Es voor klarinet, altviool en piano KV498 'Kegelstatt-Trio'*

IN DEZELFDE SFEER

*Piet Swerts, Elegia uit Klarinetkwintet**Bernhard Henrik Crusell, Andante pastorale uit Concerto nr.2 in f voor klarinet en orkest op.5**Edward Elgar, Nimrod uit Enigma Variations*

DIT HOOR JE

Dit teder en intiem adagio, met de fluwelen klank van de klarinet, is een van de mooiste melodieën die Mozart heeft geschreven.

Het langzame middendeel, omgeven door twee snelle delen, is van een sublieme eenvoud. Zonder inleiding begint de klarinet meteen te spelen, op een rustig voortkabbellende begeleiding in de strijkers. Het orkest blijft op de achtergrond aanwezig, ondersteunt de klarinet en begeleidt haar naar een volgende solo. De lichte begeleiding laat de klarinet des te meer schitteren. Aan het einde van dit langzame deel krijgt de solist de gelegenheid een cadens te spelen. Dit is een heel vrij, haast geïmproviseerd slot waarin hij nog eens zijn beheersing van het instrument kan tonen. Een herhaling van het bevallige thema sluit dit deel af.

ACHTERGROND

Mozart componeerde zijn enige klarinetconcerto in de herfst van zijn laatste levensjaar, 1791. Hij schreef het voor z'n vriend-klarinetvirtuoos Anton Stadler. Stadler hield vooral van het lage register van de klarinet. Hij ontwikkelde een instrument dat nog net wat lager kon spelen: de bassetklarinet. Mozart componeerde zijn concerto voor dit instrument. Uitgevers transponeerden de partituur hoger, voor een gewone klarinet, om een groter publiek te kunnen bereiken. Helaas ging de oorspronkelijke partituur verloren, maar er werden reconstructies gemaakt op basis van schetsen. Het werk combineert een weemoedig, lyrisch middendeel met uiterst veeleisende en virtuoze passages in de snelle buitendelen. Dit maakt het tot een van de meesterwerken uit het klarinetrepertoire. Mozart hield van de klarinet en van haar unieke klankkleur. In het tweede deel van dit concerto gaat hij tot het uiterste om de lyrische eigenschappen van het instrument te demonstreren.

WIST JE DAT...

... dit langzame deel uit Mozarts klarinetconcerto bekend geworden is als soundtrack bij de film *Out of Africa* met Meryl Streep en Robert Redford, en meer recent in *The King's Speech*?

CITAAT

Hector Berlioz: "Mozart was de engel die eenvoudig opschreef wat God hem dicteerde."

Gioacchino Rossini: "Beethoven beluister ik tweemaal per week, Haydn viermaal en Mozart elke dag."

Peter Tsjaikofski: "Ik vind troost en rust in de muziek van Mozart, waarin hij de levensvreugde uitdrukt die deel uitmaakte van zijn (geestelijk) gezond temperament."

OPGEMERKT

Hier verdient Charles Neidich een vermelding, omwille van zijn bijdrage aan de reconstructie van de oorspronkelijke partituur én omwille van zijn opname met het Orpheus Chamber Orchestra (Deutsche Grammophon). Bovendien bespeelt hij het instrument waarvoor het concerto werd gecomponeerd: de bassetklarinet. En bij wijze van eerbetoon: de versie van de Vlaamse topklarinettist Walter Boeykens (1938-2013) met Prima La Musica o.l.v. Dirk Vermeulen (Etcetera). [EVH]

WOLFGANG AMADEUS MOZART

BIOGRAFIE

- Zijn vader liet de jonge Wolfgang al op zesjarige leeftijd optreden als wonderkind
- Werd in het orkest van zijn vader violist-concertmeester
- Probeerde het leven van een vrije kunstenaar te leiden en huwde tegen de wil van zijn vader Constanze Weber
- Mozart stierf eenzaam na een periode van armoede door de dokterskosten voor zijn vrouw
- Toen hij naar Praag wilde verhuizen om financiële redenen, benoemde de keizer hem tot hofmusicus

WOLFGANG AMADEUS MOZART

— *Adagio uit Concerto in A voor klarinet en orkest KV622*

DUUR 06'35"

WOLFGANG AMADEUS MOZART

° 1756 - Salzburg
† 1791 - Wenen

Wolfgang Amadeus Mozart

— *Lacrimosa uit Requiem*

VAN DEZELFDE COMONIST

De Mis in C van Mozart, een indrukwekkende ode aan het leven, maar ook aan de liefde. Mozart schrijft deze muziek met zijn geliefde Constanze, zijn toekomstige echtgenote in z'n achterhoofd. Zij moet een prachtige stem gehad hebben; zij was dan ook een bijna onuitputtelijke bron van inspiratie voor de dolverliefde componist.

IN DEZELFDE SFEER

*Veel componisten hebben een requiem op hun palmares staan, maar om zelf vast te stellen hoe de dodenmis in elke eeuw anders klinkt, is de *Messa da Requiem* van Giuseppe Verdi ideaal. Verdi is de man van de Italiaanse opera, en bij hem wordt de kerk een echt theater. Waar Mozart met zijn muziek slaat en zalft, daar dient Verdi de ene schok na de andere toe. Het vagevuur is de brandende wachtkamer van de hemel.*

DIT HOOR JE

Van bij de eerste noten in het *Requiem* hoor je hoe Mozart speelt met woorden en instrumenten. Zijn *Requiem* is tegelijk een dodenmis en een theaterstuk. Het is de perfecte muzikale encensering van een begrafenis vol grandeur. Het *Lacrimosa* laat letterlijk de tranen rollen. Het snikken van de rouwenden zit in de muziek. Het koor zingt met horten en stoten, met even sterke accenten op elke lettergreep van het woord 'lacrimosa'. Wie deze muziek niet kent, deelt toch in het gevoel van doorleefde treurnis. De strijkers van het orkest volgen perfect die stokkende manier van musiceren. Snikkend en traag maar zeker vertrouwen de rouwenden het levenloze lichaam toe aan de aarde. Op het moment dat de blazers klinken, valt er niets nieuws meer te vertellen. Ze bevestigen alleen ons vermoeden: stap voor stap keert de mens terug naar zijn eeuwige rust. Dat stappen en snikken zit in elke noot van dit *Lacrimosa*.

ACHTERGROND

Mozart heeft niet lang meer te leven als hij zijn *Requiem* componeert. Hij heeft het ook niet kunnen afwerken, het *Lacrimosa* stopt dan ook na enkele notenbalken. Anderen hebben er zich over gebogen. Maar het blijft pure Mozart, heel virtuoos ook. De man die de opdracht tot het werk gaf was een man van adel. Met het *Requiem* van Mozart wou hij het overlijden van zijn vrouw herdenken. Aan de muziek is perfect te horen dat het geen requiem voor een gewone sterveling is. Pracht en praal zijn nooit ver weg. De ene sterveling is de andere niet. Er werd ook gefluisterd dat de opdrachtgever van de situatie misbruik wou maken en Mozarts *Requiem* aan de buitenwereld wou verkopen als zijn eigen muziek. Maar daar stak de weduwe van Mozart een stokje voor. Er is ook geen enkel bewijs voor de theorie dat Mozart deze dodenmis componeerde met zijn eigen begrafenis in het achterhoofd. Hoe dan ook, het blijft prachtige muziek van een veel te jong gestorven genie. En net dat heeft de mythe rond dit *Requiem* nog extra kracht gegeven.

OVER DE COMONIST

Mozart componeerde zijn *Requiem* op het hoogtepunt van zijn carrière. Dit wonderkind had op dertig jaar tijd zoveel laten zien en horen over heel Europa dat iedereen zich afvroeg: 'en nu?' Nooit eerder was er in de muziekwereld iemand opgestaan met zoveel talent. De veelzijdigheid van Mozart was en is uniek. Hij

voelde zich thuis in theaters en godshuizen, en met zijn *Requiem* maakte hij van de kerk een ruimte waarin plaats was voor verfijnde theatraliteit en ongezouten dramatiek. Ondanks de verhalen over het wonderkind dat opgroeide tot een genie, is Mozart een mens van vlees en bloed. Wie zo'n intens *Requiem* kan componeren, die beseft dat zelfs genialiteit 'in the end' relatief is.

WIST JE DAT

... op Expo 58 in Brussel het oorspronkelijke handschrift van Mozarts *Requiem* tentoongesteld werd en dat iemand erin slaagde om een stukje van de voorlaatste pagina af te scheuren? Waarschijnlijk een te opdringerige Mozart-fan die de slag van zijn leven wou slaan. Wie de dader was heeft men nooit kunnen achterhalen. En ook het stukje papier is nergens teruggevonden.

CITAAT

In één van z'n vele brieven schreef Mozart: "De muziek zit niet in de noten, maar in de stilte tussen de noten. En melodie is de essentie van muziek."

OPGEMERKT

Dirigent Nikolaus Harnoncourt is een man van extremen, ook in de twee uitvoeringen die hij van dit *Requiem* op cd zette. Hij onderstreept de theatraliteit van de muziek. Voor een meer sacrale aanpak kan je nog altijd terecht bij Carlo Maria Giulini. Bij hem huilen zelfs de engelen. [MJ]

WOLFGANG AMADEUS MOZART

BIOGRAFIE

- Zijn vader liet de jonge Wolfgang al op zesjarige leeftijd optreden als wonderkind
- Werd in het orkest van zijn vader violist-concertmeester
- Probeerde het leven van een vrije kunstenaar te leiden en huwde tegen de wil van zijn vader Constanze Weber
- Mozart stierf eenzaam na een periode van armoede door de dokterskosten voor zijn vrouw
- Toen hij naar Praag wilde verhuizen om financiële redenen, benoemde de keizer hem tot hofmusicus

WOLFGANG AMADEUS MOZART

— *Lacrimosa uit Requiem*

DUUR 03'35"

WOLFGANG AMADEUS MOZART

° 1756 - Salzburg
† 1791 - Wenen

Samuel Barber

— *Adagio voor strijkers, op.11*

VAN DEZELFDE COMONIST

Violconcerto op.14
Commando March voor harmonieorkest
Knoxville, Summer of 1915, op.24

IN DEZELFDE SFEER

Gustav Mahler, Adagietto uit Symfonie nr.5
Gabriel Fauré, Elegie op.24
Ralph Vaughan Williams, Fantasia on a Theme by Thomas Tallis

DIT HOOR JE

Het *Adagio* draait rond één perfecte melodie, waarvan je zegt: “Had ik ook kunnen bedenken!” Barber dééd het! Het is een lang uitgesponnen zin, die wordt herhaald. Dan zou je denken: wat saai! Neen, hoor. Dat maakt muziek net tot zo'n sublieme kunst. Je kan er eindeloos mee aan de slag. Je laat de eerste violen beginnen, schakelt dan de lagere strijkers in, je speelt met dynamiek en intensiteit, je laat aanzwellen en afnemen, verandert subtiel van maat, kleurt, herkleurt en varieert geraffineerd je melodisch materiaal. Barber weet dan ook op het juiste moment een stilte in te lassen die je nog meer koude rillingen bezorgt. Hij herneemt, vertraagt, laat de muziek uitdeinen en onderbreekt de basismelodie met zijn definitief slotakkoord. Stilte.

ACHTERGROND

Barber was een twintiger toen hij dit *Adagio* schreef. Het was oorspronkelijk een deel van een strijkkwartet. Toen Arturo Toscanini de eerste symfonie van Barber had gehoord op de Salzburger Festspiele, vroeg hij de jonge man om een werk voor het pas opgerichte NBC Symphony Orchestra. Barber stelde er een paar voor, ook het *Adagio*. Het idee om dat kwartetdeel een eigen leven te laten leiden, kwam van hemzelf. Hij had al bij de creatie een hint gekregen: na het *adagio* volgde – zeer ongewoon – een staande ovatie. *Adagio for Strings* werd in 1938 tijdens een radio-uitzending aan de wereld voorgesteld en is nog altijd een topper.

OVER DE COMONIST

De twintigste eeuw was politiek woelig, maar ook op artistiek vlak. Denken we aan de abstracte beeldende kunsten in al hun vormen. Idem met de muziek: atonaliteit, dodecafonie, serialisme, aleatoriek, concrete muziek, eindeloos. Te midden van die commotie is Barber een romanticus gebleven. Niet dat zijn muziek op Beethoven zou gelijken, maar het *Adagio* zou in een laat-romantisch programma ergens rond 1900 niet hebben mistaan. Daar was het hem ook om te doen. Je kan de Amerikaanse (en bij uitbreiding ook de Europese) muziekcène van toen in twee groepen verdelen: het kamp Varese/Ives, die de klank om de klank beleden en in kleine kring van hun spitsvondigheden genoten, en het kamp Copland/Bernstein/Barber, die muziek maakten voor het concertpubliek. Dus hielden zij vast aan de gevestigde waarden: een esthetiek, gebaseerd op melodie en strakke harmonie.

WIST JE DAT...

... Samuel Barber, levenspartner van 'collega-componist' Giancarlo Menotti, ook een geschoold dirigent, pianist en zanger was? Hij nam als bariton zelfs een plaat op met zijn lied 'Dover Beach'. Zeer veelzijdig dus, maar hij zal bekend blijven voor dit *Adagio*, door de BBC ooit uitgeroepen tot 'droevigste muziek ter wereld'. Geen wonder dat het een officieuze hymne werd voor overleden grootheden à la Einstein en dat het geregeld gebruikt wordt bij de herdenking van oorlogs- en terreurslachtoffers. Barber was redelijk gefrustreerd door de grote belangstelling voor dat ene werk, terwijl hij zoveel meer te bieden had.

CITAAT

De Amerikaanse recensent Olin Downes roemde de eenvoud van het *Adagio*: “Eerlijke muziek, van een eerlijk musicus, die geen pretentieuze effect nastreeft. Hij gedraagt zich niet zoals de schrijver die in plaats van een helder, kort woord te gebruiken, het woordenboek openslaat en daar dan een lang woord uitvist.”

OPGEMERKT

Keuze te over. Het volledige strijkkwartet op.11 klinkt prachtig gespeeld door het Cleveland Quartet (RCA). De meest gespeelde versie is die voor een groot strijkersensemble. Bij de vele goede uitvoeringen hoort zeker die van het Saint Louis Symphony Orchestra o.l.v. Leonard Slatkin (EMI). Van de vele andere arrangementen is die voor koor (Agnus Dei) door het Oxford Choir of New College (Erato) misschien wel de meest pakkende. [FB]

SAMUEL BARBER

BIOGRAFIE

- Een van de moderne componisten met de meest aanhoudende positieve kritieken
- Wilde al sinds zijn negende componist worden
- Doceerde compositie aan het Curtis Institute of Music in Philadelphia
- Schreef als legerdienst stukken voor de Amerikaanse Air Force
- Zijn muziek wordt gebruikt in bekende films zoals *Le fabuleux destin d'Amélie Poulain*. Op die manier is hij (misschien onbewust) bekend bij het grotere publiek

SAMUEL BARBER

— *Adagio voor strijkers, op.11*

DUUR 08'50"

SAMUEL BARBER
(SERENITEIT)° 1910 - West Chester
† 1981 - New York City

5

John Tavener

— *Song for Athene*

VAN DEZELFDE COMONIST

The Veil of the Temple, een bijna liturgisch, zeven uren durend stuk voor koren, orkesten en soliste. Een ode aan verschillende wereldgodsdiensten. Tavener beschouwde het als zijn belangrijkste werk.

IN DEZELFDE SFEER

De derde symfonie van Gorecki sluit mooi aan bij Song of Athene, omdat het put uit dezelfde etherische bron van rust en intensiteit. Al blijft de taal van Tavener toch behoorlijk uniek.

DIT HOOR JE

Wat meteen opvalt is de pure eenvoud van wat je hoort. Geen complexe muziek, maar heel rechtlijnig en emotioneel sterk. In amper vier minuten laat Tavener een heel eigen muzikale wereld openbloeien. Het koor zingt met één stem het woord 'Alleluja', en de zangers herhalen dat zes keer. Door die herhaling krijgt de muziek meteen iets rustgevends. Na het zesde Alleluja volgen er korte citaten uit de begrafenisliturgie van de Orthodoxe Kerk. En daarin vallen meteen de donkere klanken van de mannenstemmen op. De sfeer van rust krijgt een contemplatieve ondertoon. De muziek klinkt op het ritme van de menselijke adem: in en uit, met daartussen pauzes en stiltes. Ook daarom spreekt Song for Athene zo sterk aan: het is niet alleen wat mysterieus, maar tegelijk ook herkenbaar. Het lijkt wel alsof elke mens deze muziek vanuit zijn innerlijkheid zou kunnen zingen. Aan het einde sterft de muziek uit zoals de laatste adem van de mens. Om dan nog één keer – de zevende keer – dat Alleluja te horen, als een pure coda. Een afsluiting en een opluchting.

ACHTERGROND

John Tavener woonde de begrafenis bij van een bevriende half-Griekse actrice, Athene Hariades. De jonge vrouw kwam om in het verkeer, en Tavener was bijzonder aangedaan door haar overlijden. Ze werkte als lerares Engels en toneel aan het Griekse College in Londen. Tavener hoorde Hariades eens Shakespeare voorlezen in Westminster Abbey. "Haar schoonheid, inwendig en aan de buitenkant, was zo mooi. En die schoonheid kreeg een plaats in haar liefdevolle omgang met acteren, met poëzie en muziek, vooral dan de muziek van de Orthodoxe Kerk." Na haar begrafenis vatte hij het idee op om muziek voor haar te componeren. En natuurlijk moest dat een combinatie zijn van haar Griekse roots en haar liefde voor de Engelse taal. Na de begrafenisplechtigheid van Athene was Tavener diep onder de indruk van de muziek die klonk op de begraafplaats. Een Alleluja dat bijna ontelbare keren herhaald werd met daarna verzen op een melodie die ook steeds terugkwam. Toen Tavener thuis kwam, probeerde hij zijn muzikale indrukken neer te pennen.

OVER DE COMONIST

John Tavener was weliswaar een buitenbeentje, maar tegelijk een heel geliefde componist. Wie naar zijn foto's kijkt, ziet een soort profet. En zo klinkt ook zijn muziek. Profetisch rijmt hier met

'profound', diepzinnig. Die diepgang bereikt Tavener niet door complexiteit maar wel door een bijna aandoenlijke eenvoud. Tavener kreeg een schare fans die vielen voor de absolute eenvoud van zijn muziek, maar er kwam ook veel kritiek. Het zou muziek zijn met te veel new age-achtige trekken, muziek die weinig om het lijf heeft en het moet hebben van sfeer zonder inhoud. Te veel hart dus, en te weinig verstand.

In zijn boek 'The Music of Silence' schrijft Tavener: "Als je naar de muziek die uit het Oosten komt luistert, dan zit het heilige al verrat in die muziek. Het 'zijn' zelf zit in die hemelse klanken."

WIST JE DAT...

... *Song for Athene* in 1997 klonk op de begrafenis van prinses Diana, toen de kist naar buiten werd gedragen?

CITAAT

John Tavener: "Ik denk dat er op deze wereld verschrikkelijk veel artiesten zijn die ons met plezier naar de hel leiden. Ik heb liever dat iemand mij de weg naar het paradijs toont."

OPGEMERKT

Luister zeker naar de opname met het St John's College Choir uit Cambridge (Naxos). De perfect getrainde knapen en zangers combineren de Engelse koortraditie met de donkere kleuren van de orthodoxie. [MJ]

JOHN TAVENER

BIOGRAFIE

- Zijn religieuze werken behoren tot de beste van deze tijd
- Evolueerde van wonderkind tot icoon van de contemplatieve muziek
- Bekeerde zich tot de orthodoxie en interesseerde zich voor het mysticisme
- Gebruikte ook invloeden uit het hindoeïsme en de islam
- Bewonderd door The Beatles

JOHN TAVENER

— *Song for Athene*

DUUR 06'34"

JOHN TAVENER

° 1944 - Londen
† 2013 - Child Okeford

ANGST

1

p. 35
ANTONIO VIVALDI
— *Concerto in g voor fluit, strijkers en
basso continuo op.10/2 RV439 'La Notte'*

3

p. 39
DMITRI SJOSTAKOVITSJ
— *Allegro molto en Allegretto uit
Strijkkwartet nr.8 in c op.110*

5

p. 43
OTTORINO RESPIGHI
— *I pini della Via Appia uit Pini
di Roma*

2

p. 37
FRANZ SCHUBERT
— *Der Erlkönig D328 op.1*

4

p. 41
IGOR STRAVINSKY
— *L'adoration de la terre uit
Le Sacre du printemps*